

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Richardi Arsdekin Soc. Jesu Sac. Theol. Professoris.
Theologia Universa**

Archdekin, Richard

Dilingae, 1687

Pars Prima. De Deo Vno, & Trino & Angelis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38477

THEOLOGICÆ
SPECULATIVÆ
PARS PRIMA,
DE DEO UNO, ET TRINO, ET ANGELIS.

CAPUT I.

De Existentiâ Dei, Attributis, Visione, Lumine gloria, & Scientiâ,

§. I.

Demonstratio Dei, ejusque Unitas, & Attributa.

OMnia que pertinent ad demonstrandam Dei existentiam, ad credendi necessitatem, & fundamenta, ad Attributa divina præcipua &c. tradita sunt suo supra in Tomo I. Part. I. Tract. I. à pag. 1. *Quæ in hac Theologia parte reliqua sunt, hic cum suis fundamentis breviter, ac dilucidè suppeditantur.*

Dei Unitas demonstratur. I. Quia Deus est ens summe bonum, sive, quo nullum melius esse potest: Atqui melius est præstare omnibus, quam parem admittere: Ergo admittit Deorum pluralitate hæc præstantia nulli Deo conveniet: Ergo qui supponit plures esse Deos, supponit pariter nullum esse.

II. Illustrius demonstratur Dei unitas hoc modo: Statuamus duos esse Deos, competet utriusque supremus rerum principatus, erit uterque in agendo perfectè liber, erit uterque omnipotens, hæc enim divinæ perfectioni necessariò conveniunt: Atqui supposita pluralitate Deorum, neuter erit perfectè liber, aut omnipotens: quia unus non posset independentè ab altero efficaciter velle esse illud, quod alter pro eodem instanti efficaciter velle non esse: Alioquin posset v. g. mundus uno volente existere, & altero nolente simul non existere, quod apertè repugnat.

Ergo & illa repugnat plurium Deorum *Theomachia*, sive voluntatum discordia, unde illa contradicção consequitur.

Hinc obiter fit morale documentum; quam necessariam sit & nobis unitas & concordia ut simus *Deiformes*.

Dices I. posse subesse causam cur illi plures Diimant esse profus per omnia concordēs. Respondeo, per hoc nullum dari effugio locum: vel enim nasceretur illa voluntatum concordia ex pacto libero, vel ex necessitate naturæ: si primum; poterat uterque in contractum illum non consentire, aliàs, contra hypothefim, liber non foret: si ex necessitate naturæ, multò evidentius patet divinam libertatem exterminari.

Dices II. In Deo reperitur pluralitas personarum: ergo etiam divinæ naturæ multiplicitas. Respondeo, negando consequentiam: Quia et si pluralitas personarum realiter ab invicem distinctarum admitti debeat in perfectionibus *Relativis*, quales sunt tres Personæ, in quibus necessariò invenitur oppositio producentis ad productum, participantem eandem cum producente voluntatem & naturam, ratione cujus tam

producens quam productus debet esse ens à se: dispar tamen ratio est in perfectionibus *Absolutis*, quales essent plures Naturæ divinæ, cum inter illas esse nequeat istiusmodi oppositio, quæ distinctionem realem fundare possit. Adde, quod argumentum illud à pluralitate personarum, æquè probaret posse dari plura individua Deitatis quorum unum esset productum, & alterum inproductum; hoc ipso illud productum non esset Deus, quia non esset ens à se, sed ab alio producente.

Hæc demonstratio apertè convincit erroris plurimos etiam Philosophos naturales qui Polytheismum admiserunt, & militat contra *Occamum, Bassolum, aliosque*, qui contra communem sententiam docuerunt Dei unitatem non posse demonstrari.

ATTRIBUTA divina, sunt perfectiones quæ non sunt de primo conceptu Dei, sed quasi illius proprietates. Talia attributa sunt, Immensitas, Simplicitas, Infinitudo, Æternitas, Immutabilitas, Potentia, Sapientia, Providentia falli nefcisa &c.

Immensitas Dei, est diffusio sive expansio intus Dei præsentia ad omnia spatia possibilia, ac imprimis ad omnem creaturam actu existentem: quod intelligendum est non tantum secundum operationem à Deo, ipsi inditam & communicatam (ut perperam restituit *Vorsinus* in Hollandia hereticus) sed etiam secundum ipsam Dei substantiam cuius creaturæ, etiam, minime, ubique inexistente. Quod probatur ex illo *Jeremia* cap. 3. *Numquid non cælum & terram ego impleo, dicit Dominus.* Idemque ratio demonstrat. Cum enim Deus sic perfectionis infinitæ adeoque illi unitatæ, non potest in extensione ad locum quemlibet limites recipere.

Neque dicas, posse de loco in locum omnem successivè se extendere. Hoc enim esset Deum vagum & mutabilem constituere.

Quæritur, An divina ubicatio, sive præsentia, potest rigatur extra hunc mundum, & cælos, & *universam* rerum conditarum compagem? Hoc salvâ fide *Vasquez* & varii negant, quia videtur dedecere Deum esse in spatio imaginario, nihilo &c.

Sed nos cum *Snare, Lessio* & pluribus, ut multò probabilius affirmamus, & asserimus Deum visua immensitatis etiam extra cælos in infinitum protendi, quamvis non per ubicationem extrinsecam ad aliquem locum, cum ibi nullus actu sit locus, sed per ubicationem sibi merè intrinsecam. Probati id fati videtur ex *Scripturis Jobi II.* Excelsior cælo est, & quid facies? profundior inferno, & unde cognosces? Et 3. *Reg. cap. 8.* Si cælum, & cæli cælorum te capere non possunt &c. Subscribunt perspicuè Patres illi qui cum S. Athanasio, & S. Augustino, ajunt Deum esse ubique, & extra omnia, & ut loquitur *Damasceus* defini-

de fide C. 16. Deum esse totum in omnibus, & totum super omnia.

Idem ratione confirmatur: Si Deus extra hunc, alium mundum conderet, deberet certè illi novo mundo præsens esse, idque ita per novam sui mutationem, sive translationem ad spatium in quo antea non fuit, quod divinæ immutabilitati repugnat.

Neque cum *Cyrtoso* admittimus, extra hoc universum spatia realia indefinitè extensa, in quo ille idæis suis non sit claris nimium confidit. *Reflecte*, hæc in omnibus etiam minimis divina ubiquitas, quanto debeat esse piis ac probis solatio, improbis terrori.

Eternitas Dei, est duratio carens principio, fine, & omni successione. Sive ut *Boetius l. 5. de consol. Phil. prosa 6.* Interminabilis vitæ tota simul & perfecta possessio. Hanc Deo attribuit passim Scriptura, ut *Psalmo 101.* Tu autem in æternum permanes &c. Consonat cum aliis PP. *S. Augustin. lib. 2. Confess. Cap. 11.* Præcedis, Domine, omnia tempora præterita celsitudine semper præsentis æternitatis, & futura &c. Ratio etiam demonstrat. Quia cum admittatur in Deo potentia entia producendi omni tempore possibili, ita & existendi duratio interminabilis, cum producere non possit nisi existens. De aliis Dei Attributis infra in fine hujus §. indicabitur.

De *Distinctione Attributorum* divinorum dicendum. Attributa divina non distingui ab essentia, aut inter se physice, aut modaliter: neque distinctione illa formali ex natura rei, quam Scotisticam aliqui vocant: Sufficit inter illa Attributa sola distinctio rationis ratiocinata.

Prima Pars assertionis, de fide colligitur esse ex Concilio Lateranensi Cap. *Firmiter* de summa Trinitate, ubi definitur quod in Deo sint tres quidem personæ, sed una essentia, substantia, seu natura simplex omnino. Atqui non subsisteret illa simplicitas si Attributa illa distinguerentur ab essentia, aut inter se physice, aut modaliter, quæ important rem unam ab altera diversam.

Secunda Pars satis deducitur ex Concilio Rhemenfi contra *Gilbertum* definiente, quod in Deo non sit ratio aliqua quæ inter naturam & personam dividat. Unde à fortiori sequitur, idem dicendum esse de Attributis.

Ex his Pars tertia sequitur, Sufficere scilicet solam distinctionem rationis ratiocinatæ; quæ consistit in diversis conceptibus rem eandem simplicem diverso modo representantibus cum fundamento in re, scilicet ob perfectiones summas ac varias divinæ naturæ quantumvis simplicissimæ competentes. Ita communis Theologi. Quia major distinctio non requiritur, nec in ente simplicissimo admitti potest: & per illam diversas Attributorum divinorum facillè explicatur.

Fundatur hæc distinctio, primò in eminentissima perfectione divinæ entitatis realiter simplicis, sed virtualiter multiplicis. 2. In limitatione nostri intellectus non valentis uno actu adæquate representare totam divinæ essentia perfectionem. 3. In medio quo divina cognoscimus, scilicet, per analogiam sive similitudinem ad perfectiones variarum creaturarum, à quibus species haurimus quibus ad divinas perfectiones sive Attributa representanda connititur.

Dices, Per illam distinctionem Rationis nequeunt salvari contradictoria quæ de diversis Attributis affirmantur & negantur, ut in his aliisque Propositioni-

bus: *Justitia Dei* punit, *Misericordia Dei* non punit, Ergo debet admitti alia, saltem ex natura rei, in Deo ante conceptum.

Resp. neg. ant. Sufficit enim ad illa salvanda diversitas conceptuum, quibus res in se indivisibiliter eadem, diversimodè, sive cum diversis connotatis representatur: atque ita in prædictis, *punit, & non punit*, prædicantur quidem de eodem, sed non de eodem adæquate: quia *Justitia* formaliter qua talis, est entitas Dei ut representata conceptu *justitiæ*, præscindendo à *misericordia*: & ut connotat actus puniendi quos *justitia*, sive, Deus ut *justus* causat. *Misericordia* verò, est eadem Dei entitas ut representata conceptu *misericordiæ*, præscindendo à *justitia*, & ut connotans actus miserendi: ac proinde ratione istius conceptus, & connotati quod importat, dicitur *justitia* punire, non autem *misericordia*, quæ alium conceptum, & ordinem ad alios actus miserendi tamquam ad sua connotata involvit. Quo modo in hoc genere & alia in speciem contradictoria salvantur, plura exponuntur infra de *Trinitate*, & de *Communicatione idiomatum* infra in materia de *Incarnatione*.

Quomodo autem ex Ente de se proficiant alia Dei Attributa, uti *Summa* & *illimitata perfectio, Sapientia, Omnipotentia, Bonitas, & inde Veracitas in revelandis mysteriis fidei*. traditur in hujus Operis Tomo I. Cap. I. art. 3. pag. 15.

Errores varii Calvinistarum in Hollandia &c. circa varia Dei Attributa, refutantur supra Part. III. pag. 88.

§. II.

De Visione Dei, ejusque principio, & objecto.

De fide est, *Visionem Dei* claram communicabilem esse, & de facto communicari intellectui creato Angelico, & Humano. Est contra *Armenos*, & quosdam *Græcos* docentes Deum non videri immediatè in se, sed in quadam similitudine, sive luce, quam vocant, *Theophaniam*. Quod damnat Concilium *Viennense*, & *Florentinum Sess. ultima*, desinens, animas discedentes in gratia, & plenè purgatas intueri ipsum Deum unum & trinum sicut in se est.

Opponunt igitur male, non esse proportionem inter Deum, & intellectum creatum. Quod ut verum sit in ratione entis increati, est tamen proportio in ratione potentia cognitiva, & objecti cognoscibilis: cum constet intellectum nostrum habere vim naturalem ad cognitionem Dei abstractivam, & per Deum elevabilem ad intuitivam illius cognitionem, quamvis ea sit supra vires naturæ per se sumptæ.

Videri non potest Deus, per similitudinem objectivam, sive, per medium quod prius cognitum ducat in cognitionem Dei.

Ita *D. Thomas hic q. 12. art. 2.* Quia tale medium non potest representare objectum ut in se est secundum perfectionem quam de eo representat: uti patet in imagine *Cæsaris*, ipsius quantitatem, colorem, & figuram representante, ut in *Cæsare* existunt: nulla autem similitudo potest continere Dei essentiam & perfectionem prout in se existit.

De facto videtur Deus per similitudinem formalem, id est, per speciem *Expressam*, quæ est qualitas, sive conceptus vitalis suum objectum formaliter representans, & dici solet, *Verbum mentis*.

Ita

rsde
kin

theo
logia

D IV
28

Ita Suarez, Vasquez, cum D. Bonaventura, Durando, Richardo, Pezantio &c. Contra Cajetanum, Bannez, Sylvium, & P. Amicum, ac plerosque Thomistas, qui docent operationem mentis, in qua consistit visio, non habere terminum à se productum, qui sit verbum mentis, sed *immediate* sine illo ad divinam essentiam terminari.

Sed his contrarium patet ex S. Augustino lib. 14. de Trinitate Cap. 17. *In hac quippe imagine (scilicet anima) tunc perfecta erit Dei similitudo, quando perfecta erit visio.* Et ex S. Damasceno lib. 1. de Fide Cap. 18. Et S. Anselmo in Monologio Cap. 31. Ac denique ex S. Thomae hic Quæst. 27. art. 1. *Quicumque intelligit, ex hoc ipso quod intelligit procedit aliquid intra ipsum, quod est conceptio rei intellectæ, & dicitur verbum cordis significatum verbo oris.*

Hinc apud Fasolum fatetur Capreolus, Ferrariensis, & Sorus Thomista, hanc sententiam nostram etiam in Doctrina D. Thomæ posse sustineri.

Dices, sequitur inde, Beatos non videre Deum *immediate*, sed mediante illa specie expressa, sive similitudine Dei formali consistente in conceptu Dei ab intellectu in se expresso.

Resp. neg. sequelam: Quia species illa expressa non est medium in quo Deus ab intellectu videtur, sed tantum ratio formalis quæ videtur: ac proinde inter intellectum videntem, & Deum visum nihil omnino mediat quod per modum objecti prius cogniti ad Dei cognitionem perducatur, neque debet intellectus suam de Deo cognitionem reflexè cognoscere.

Neque contra hanc assertionem nostram vim habet argumentum ab actu intelligendi in divinis, ad actum intelligendi in creatis: Disparitas enim magna est, quod intelligere in creatis sit aliquid accidentale distinctum ab intelligente, sive, quod possit ab illo abesse, non ita in intellectu divina, cui nulla de novo potest perfectio accedere.

Posset absolute Deus videri per speciem impressam, id est, per qualitatem quæ sit repræsentativa Dei in actu primo, & virtus vicaria objecti, illa quidem non indigentis, sed ad sui visionem exhibendam eâ liberè utentis. Ita docet Suarez, Valentia, Ariaga, Vekenus, Contra nostrum Tannerum, Granadum, Amicum, Recupitum, cum Cajetano, Bannez, aliisque Thomistis.

Et probatur: Quia talis species nullam arguit in Deo imperfectionem, sed potius amplitudinem perfectionis.

Quod nempe causa libera per aliquid sui vicarium possit efficere, quod æquè, vel etiam naturalius per se præstare possit. Sic Deus possit reddi extrinsecè Creativus, per aliquam creaturam ab eo elevabilem ad creandum.

Nec obstat quod opponunt talem speciem fore Deo similem, Responderetur enim, non fore Deo similem entitativè, sed solum repræsentativè, in quo non apparet repugnantia.

De facto tamen Deus à Beatis non videtur per talem speciem impressam. Ita Cajetanus, & Suarez cum communi, Contra Guil. Parisiensem & Egidium Lusitanum. Quia de facto nullo modo est necessaria ad Dei visionem, cum ab intellectu elevato possit per se videri: sicut in Angelo ad sui visionem talis species non requiritur.

Quod obicitur de Improportione intelligibilitatis intellectus creati, non urget, quia ea improportio tol-

litur per elevationem intellectus ad Dei visionem, lumine scil. gloriæ illustrat.

Visiorem Dei effici in beato per ipsam visionem divinam, quæ Deus se videt, intellectui creato unitam, aut communicatam (uti docet P. Bona Spei vir doctus ordinis Carmelitarum) repugnare videtur communi Doctorum sententiæ, & rationi actus vitalis, qui debet ab intrinsecò procedere. Alioqui possit ex eadem ratione Lapis videre Deum, visionem scil. divina ipsi communicata, quod sustineri nequit.

Oculo corporeo repugnat Deum videri. Id affirmat Suarez, esse fide proximum, & hodie omnium ferè Catholicorum sententiam: pro qua adducuntur ab eo alique Patrum sententiæ. Ratio faver. Quia visus non potest elevari ut tendat vitaliter ultra suum objectum, quod est lumen, & color: non magis quam gustus Deum gustare: nam non minus est vilis restrictus ad colorem, quam gustus ad saporem. Scripturæ quæ apparent contrariæ, agunt de visione Dei incarnati, nempe Christi, vel de experientia quasi intuitiva quam de divina providentia in creaturis spectamus.

In hac vita mortali nemo hætenus intuitivè vidit Deum; nec videre potest ex lege Dei ordinariæ. Prima saltem pars est communis, contra varios Thomistas. Probatur præcipuè ex Scripturis Joannis 1. v. 18. *Deus nemo vidit unquam, unigenitus filius qui est in sinu Patris ipse enarravit.* Et ad Timotheum 6. *Quem nullus hominum vidit, nec videre potest.* Quod videtur etiam secundam assertionem partem satis probare, cum dicat Apostolus Deum in hac vita videri non posse.

Quæ verò opponuntur de S. Paulo. 2. ad Corinth. *Raptus est ad Paradisum ubi audivit arcana verba.* Et de Moyse Exodi 33. *Ego ostendam omne bonum tibi.* Respondeo, tantum tibi significari, illos eximiam mysteriorum divinarum accepisse revelationem, quæ verbis humanis explicari non possit, non verò habuisse ipsam immediatam naturæ divinæ visionem. Aliàs quomodo expones allata ipsius Apostoli Pauli verba: quem nullus hominum vidit, sed nec videre potest, quod tantum de statu præsentis vite intelligi potest.

Quæritur, An privilegium visionis divinæ in hac vita habuerit saltem Virgo Deipara? Resp. 1. id incertum esse. Resp. 2. Si visio talis ulli unquam puræ creaturæ concessa sit, non dubitandum Dei matri saltem aliquando communicatam: uti nos piè ratiocinari docet Doctor Angelicus 3. Part. Quæst. 27. art. 1. Rationabiliter, inquit, creditur ut illa quæ genuit unigenitum à Patre, præ omnibus aliis majora Privilegia acceperit gratiæ.

§. III.

De Lumine Gloriæ, & Visionis Dei supernaturalitate, inæqualitate, & visione creaturarum in Verbo divino.

Necessarium est Lumen gloriæ ad videndum Deum. Est de fide ex Concilio Viennensi, Scripturis, & Patribus. Ratio etiam est, improportio intellectus creati ad visionem tam perfectam entis increati per se eligendam.

Quoad entitatem Luminis gloriæ, multo probabilius est illud non esse aliquod auxilium transiens, sed habitualiter permanens & intellectui in hærens. Suet hoc ipsa conditio visionis beatificæ, quæ cum sit stabilis

stabilis ac perpetuo duratura; magis convenit stabile esse principium quod ad illius durationem ordinatur.

Intellectus etiam *immediate* cum lumine gloriæ attingit visionem Dei. Quia cum visio intellectualis sit actus vitalis, debet procedere à principio intrinseco & connaturali; uti actus fidei, spei, charitatis procedunt *immediate* à potentis habitu supernaturali elevatis. Ita Suarez, Vasquez, Molina, Contra Sorum, Bannez, & plures Thomistas.

Visio divinae essentiae non potest esse *connaturalis* ulli substantiae creatae. Est communissima cum D. Thoma, Scoto, Suarez, & recentioribus: opposita tamen sententia non est temeraria, nec caret aliqua probabilitate, & in eam inclinat Joann. Major, Ariaga hic Disp. 5. Sect. 7. Ripalda de ente supern. lib. 1. Disp. 3. Sect. 7.

Ratio est I. quod nulli creaturae etiam possibili convenire possit modus essendi actus puri, Deo proprius; adeoque nec modus cognoscendi connaturaliter visus essentiae divinae soli Deo proprius.

II. Quia ex S. Augustino aliisque Patribus repugnat creatura naturaliter impeccabilis, sancta, beata, qualis esset naturaliter videns Deum.

III. Quia visio Dei est simpliciter supernaturalis; ergo non potest ab ulla substantia creata connaturaliter elici.

Dices. Possit absolute dari aliquis intellectus creatus qui sua perfectione adaequaret simul perfectionem nostri intellectus, & luminis gloriæ. Ergo talis connaturaliter videret Deum.

Resp. neg. ant. scil. qui possit per solam suam essentiam illis aequivalere; sicut nequit dari creatura quæ aequivaleret effectui formali albedinis, per se constituens album: causa enim formalis suppleri non potest, aliàs posset esse creatura cognoscens per solam suam essentiam, quod admitti nequit.

Beati *inaequaliter* vident Deum. Est de fide ex Scripturis, CC. & PP. Nec contrarium colligitur ex eo quod dicit Christus in parabola de operariis, recipientibus mercedem æqualem, sed solum vult, subinde fervorem charitatis compensare majorem diuturnitatem operis.

Intellectus perfectior cum æquali lumine non causat visionem Dei formaliter perfectiorem: Quia vis intellectus creati non proportionatur visioni Dei, nisi præcisè in quantum subest elevationi.

Alioqui contra Tridentinum, vis naturæ per se posset aliquid in ordine ad salutem, nempe aliquid incrementum Fidei, Spei &c. quod repugnare videtur Florentino de Purgat. defimenti, perfectionem visionis esse ex meritis. Ita cum D. Thoma Sorum, Suarez, Vasquez, Valentia, Contra Sorum cum suis, Durandum, Lessium, aliosque.

Dices, Potest oculus corporeus perfectior, cum æquali lumine, objectum suum perfectius representare, quam possit oculus imperfectior. Ergo etiam intellectus perfectior, cum æquali lumine gloriæ, poterit Deum perfectius intueri.

Resp. neg. conseq. Disparitas est, quod oculus perfectior habeat majorem virtutem proportionatam & ejusdem ordinis scil. naturalis cum visione producenda: secus est in intellectu perfectiori in ordine ad visionem divinam quæ est alterius ordinis, scilicet supernaturalis.

Visio Dei *Comprehensa* est, quæ adæquatur exten-

sivè & intensivè ejus intelligibilitati intrinsecæ, sic ut nihil ejus lateat videntem, inquit Augustinus cui consentit S. Thomas, cum aliis PP. Et patet exemplo comprehensionis corporalis: v. gr. quæ aliquid comprehenditur manu, sic ut nihil illius sit quod intra manum non contineatur.

Deus non potest *Comprehendi ab intellectu creato*, etiam de potentia absoluta. Est definitum à Concilio Lateranensi traditum à PP. Augustino, Beda, &c. Quia cognitio creaturæ non potest adæquari divinæ cognoscibilitati, nisi adæquetur divinæ cognitioni, quod repugnat.

Potest *videri Essentia sine personis* intuitivè cognitis, non tamen sine illis abstractivè cognitis, si representetur ut illas exigens. Nam & unio hypostatica de facto terminatur ad personalitatem Verbi, & non ad essentiam, ergo sic potest etiam Visio. Quod magis probatur ex admittâ in divinis, cum Thomistis & pluribus, distinctione virtuali.

Similiter *videri potest una persona*, aliâ non visâ etiam directè opposita, sed solum abstractivè cognitâ. Quod ex ratione jam assignata deduci potest.

Beati de facto vident Deum trinum, ejusque attributa factè dicta. Est de fide ex Concilio Florentino, & Script. Hoc enim est connaturale Visioni beatificæ claræ, quam beati de facto habent.

Non tamen vident omnia *Attributa* latè, ut sunt speciales habitudines divinæ omnipotentiae aut scientiæ ad quævis possibilis in particulari. Cum Beatorum visio non sit comprehensiva, sed inadæquata, & aliquo modo præcisiva.

Beati vident in Verbo *Possibilia* secundum esse proprium. Est S. Thoma ex S. Dionysio, & S. Augustino, qui dicit creaturas cognosci in Verbo cognitione matutina, id est, Clarâ, & in se ipsi cognitione vespertina, id est, minus clara, contra Occamum, Vasq. &c.

Et ratio est, quia Dei potentia dicit habitudinem transcendentalem ad omnes creaturas posibles: adeoque divina potentia est essentialiter connexa cum possibilebus in particulari, & ideo est *medium* (uti idea & scientia Dei) in quo, ratione istius connexionis videntur, sicut videntur faciendâ in mente Artificis.

Deus potest *videri inadæquatè* absque ullis creaturis: de facto tamen non videtur sine illis. Beati enim vident *Attributa* cum creaturis connexa, eaque satis penetrant ad percipiendâ in iis quædam etiam merè possibilis in particulari.

Determinatio visionis ad representationem horum possibilem, potius quam aliorum, est vel à lumine gloriæ, vel ab essentia ut specie, vel à concursu Dei particulari.

Cognitio omnium possibilem in Deo esset *infinita* categorematicè, licet ipsa solum sint infinita syncategorematicè. Quia contineret *virtutem* eorum representativam totam simul & sine termino: ideoque creaturæ non potest competere, præsertim in sententia negante possibile esse infinitum actu, quæ est communior.

Creaturæ *ut existentes* non possunt videri *formaliter* in Verbo. Quia Verbum cum earum existentia nullam habet connexionem necessariam, uti nec decreta Dei libera extrinsecè completa, secundum id quod dicunt Deo intrinsecum. Nihil enim Deo intrinsecum potest esse necessariò connexum cum contingente, adeoque nec movere intellectum, etiam divinum,

vide
kin

theo
logia

D. IV

divinum, ad ejus cognitionem. Ita Occamus, Darandus, Recupitus, Fekenus, Contra Thomistas, & aliquos Scotistas, Snavem, Granadum &c.

Dices, S. Augustinus & S. Bernardus ajunt, *Angelos videre in Verbo facta per Verbum*: Ergo creatura ut existentes possunt &c.

Resp. intelligendos esse de visione in Verbo causaliter, juxta asseit. seq.

Creatura ut existentes videntur in verbo Causaliter. Hoc solum volunt Augustinus alique PP. Dei essentiam appellantes, speculum voluntarium, hoc est, Beatis representans, quæ vult sive existentia, sive possibilita.

Beati vident in verbo causaliter 1. *mysteria fidei*. 2. *res naturales*, ut cælum, elementa &c. 3. *omnia ad ipsos specialiter pertinentia*, ut preces ad eos factas. Horum enim notitia, est ipsis connaturaliter debita, tamquam complementum perfectæ beatitudinis.

Habetur autem hæc notitia partim per visionem, partim per scientiam infusam. Se extendit etiam ad aliqua futura contingentia, quorum respectu est intuitiva latè; non tamen ad diem *judicii*, Quia, teste Christo Matthæi 24. *De die illa nemo scit*. Dixi, intuitivitate, hoc est, prout in se futura sunt pro certa temporis differentia, non verò prout intuitivo dicit præsentem objecti coexistentiam.

Quæres insuper 1. An repugnet lumen gloriæ in intellectu ab aliqua creatura produci?

Resp. Repugnare, quia alioquin producens lumen illud virtute in sua essentia contineret, sicut causa effectum, essetque illo lumine supernaturali longè perfectior, quod admitti nequit.

Quæres ergo 2. An visio beatifica dici possit aut debeat esse infinita?

Resp. neg. quia repugnat creatura categorématique infinita, ex sententia communi: tantum igitur possit visio illa dici infinita quoad durationem.

Quæres 3. An Deus, etiam in creaturis, distinctè & clarè à Beatis videatur?

Resp. non posse sic videri, nisi quatenus Deus continet perfectionem istius creaturæ, sub hac enim tantummodo creatura Deum respicit, & essentialem cum illo habet connexionem.

Quæres 4. An naturalibus viribus ac meritis ad visionem saltem aliquam Dei perveniri possit?

Resp. neg. quia mediū naturalis ad finem illum supernaturalem nulla est proportio, quod contendeat hæresis Pelagii.

§. IV.

De Scientia Dei Varia, ejusque objecto, effectu, idea.

De varia in Deo Scientia, ac Præscientia futurorum: De scientia simplicis intelligentiæ, visionis, ac singulariter de scientia Media &c. traditur supra in Tomo I. Parte II. Controversia. 1. pag. 258. usque ad paginam 270. & de Prædeterminatione Physica, ibidem. Restant pauca hic annexenda.

Scientia Dei alia est *visionis*, alia *simplicis intelligentiæ*: hæc est rerum ut possibilium, illa ut existentium in quavis temporis differentia, præterita, præsentia, aut futura.

Scientia Dei necessaria est de objecto necessario, libera de contingenti, practica est operabilem, specu-

lativa pure scibilem, sive, quæ possint sciri, sistendo in sola eorum contemplatione.

Cognoscit Deus creaturas ut existentes cognitione propriâ ad illas immediatè & formaliter terminatâ. Quia ut sic habent intelligibilitatem propriam, uti & esse proprium, secundum quod terminant Dei actionem & complacentiam.

Deus etiam cognoscit creaturas ut possibiles immediatè secundum esse proprium, quod habeant, si producerentur. Quia & illa habent suam essentiam, & certitatem produci possibilem, adeoque à Deo cognoscibilem.

Deus cognoscit *possibilia* in se ipso, & in se ipsis: *existentia* verò solum in se ipsis cognoscit. Scientia illius circa illa non est formaliter, aut virtualiter *discursiva*, ex noto ignotum deducendo: Quia hoc aliquid involvit minoris perfectionis intellectivæ, quam litera in se ipsis, sine discursu, immediatè cognoscere.

Simplex intelligentia, est causa verum, non visio. Ita Authores Societatis contra plerosque Thomistas, volentes visionem sub ratione imperii esse causam rerum proximam. Sed contra illam doctrinam stant PP. August. Hier. Damasc. & Justinus, docentes præscientiam futurorum, non esse eorum causam, sed contra. Quia alioqui noceret libertati, esset enim aliquid antecedens necessariò connexum cum existentia futurorum.

Deus futura contingentia cognoscit infallibiliter *non in essentia, & idea*, est communis. Quia hæc nullam habent connexionem cum eorum futuritione, cum stante Dei essentia, & idea, possint illa nunquam existere. Illa autem infallibiliter cognoscit in *decreto concurrenti* in actu primo, suppositâ prævisione conditionata determinationis creaturæ ex hypothesi istius concursus. De hoc in Operis hujus Tomo I. loco supra citato de scient. media pag. 270.

Deus non videt futura contingentia, in suis causis, etiam supercomprehensis; utpote ad illa indifferentibus, sic ut possit existere & cognosci causa sufficiens, sic ut nunquam existat effectus liber & possibilis.

Futura contingentia non videntur in reali coexistentia in æternitate. Cum enim non existant ab æterno, non possunt Deo ab æterno coexistere. Illa quidem coexistunt æternitati toti realiter, sed non toti virtualiter, adeoque ei non coexistunt omni tempore; sicut res quæ hic est præsens Dei immensitatibus, non est ei ubique præsens.

Intellectio Divina est *instar Oculi* semper aperti respectu omnium cognoscibilem, quorum est præscientia, scientia, & memoria, cognoscens per idem ex parte sua, sed per ordinem ad diversa tempora, præterita, præsentia, aut futura.

Præscientia absoluta Dei non nocet libertati creaturæ. Cum ex mente PP. sit naturâ posterior determinatione creaturæ, nec tam sit præscientia futurorum, quam scientia præsentium in qualibet temporis differentia. Hinc non est absolutè necessaria, sed indirectè ad libertatem creaturæ, quæ nunc potest facere, ut ab æterno non fuerit præscientia de suo actu libero: Sicut jam potest facere ut nullus eam videat agentem id quod nunc agere possit, si nempe illud non agat. Hinc erravit Cicero, dum Deo negavit futurorum præscientiam, ut scilicet homini fervaret libertatem.

Deus cognoscit determinatè veritatem aut falsitatem propositionis.

propositionum de futuro contingenti absoluto, ut Antichristum peccaturum: cum veritas illa perfectissimæ Dei intelligentiæ coexistat. Non tamen antecedenter ad omne Dei Decretum præbendi suum concursum: cum pro eo signo earum propositionum objectum sit indifferens ut actu sit, vel non sit.

Deus certam habet Scientiam contingentium *conditionate futurorum*: non (ut olim voluerunt quidam Thomistæ) probabilem tantum, probabilitate scilicet tenente se ex parte solius objecti, non etiam ex parte actus Divini, cui repugnat alicujus incertitudinis imperfectio. Deus namque 2. Reg. 23. de Ceilitis, & Matth. 11. de Tyrus ejusmodi conditionata revelavit ut infallibiliter futura. Cum enim Deus essentialiter cognoscat omne cognoscibile, & istiusmodi conditionata habeat cognoscibilitatem objectivam, non potest juxta S. August. Deo negari eorum cognitio sine divinitatis injuria.

Hæc scientia non fundatur in *Dei decreto*, nec ullum præsupponit nisi conditionatum ex parte actus, quo causa supponitur in actu primo completa: ita cum Schola Societatis alii plura ducenti apud Henao in scientia media historicè propugnata. Nam Scientia conditionalium fundatur in *conditionata futurorum* existentia, & ejus infallibilitas in infinita perfectione intelligendi ipsi essentiali.

Dices, Nullum sic datur determinativum infallibilitatis illius Scientiæ.

Resp. Frustra hic queri determinativum infallibilitatis *extrinsecum*, cum ex suis intrinsicis eam habeat intellectio divina quæ essentialiter veritatis est conformis.

Scientia etiam *conditionata* in Deo non officit libertati creaturæ. Cum enim sit posterior ejus determinatione in statu conditionato, est in ejus potestate, ut fuerit, vel non fuerit. Uti deducimus loco supra citato de *Scientia Media*.

Scientia Dei est *invariabilis*: potuit tamen, ut est Visio, *plura* cognoscere intuitivè, quam de facto cognoscit. Si nempe Deus plura actu produceret quam produxit, aut producturus est: cum Visio tantum versetur circa res actu existentes in aliqua temporis differentia.

Dices, Quomodo ergo Deus est *immutabilis*, cum possit habere scientiam visionis, quam actu non habet, circa creaturas quæ actu nunquam existent, possint tamen nunc actu existere, & Deus circa illas nunc habere scientiam visionis, sive intuitivam, quæ de solis aliquando existentibus, non de merè possibilibus, habetur.

Resp. Deum esse *immutabilem*, hoc sensu, quod Deo nullum possit accedere prædicatum, aut perfectio, aut accidens *intrinsicum*: non autem quod non possit illi accedere aliqua Relatio *extrinseca*. Hæc autem scientia visionis ut talis constituitur per relationem extrinsecam creaturæ *ut coexistentis* cognitioni Dei, quam de illa habet: hæc autem relatio extrinseca nullam inducit veram mutationem. Sicut relatio unius albi ad aliud album mutari potest per secundi albi destructionem, sine ulla prioris mutatione intrinsicæ, sed sola definitione, vel accessione termini extrinseci.

Et notandum, per hanc distinctionem circa Deum, ejusque Attributa, multas difficultates dissolvi.

Datur in Deo idea, juxta quam operatur ad extra: R. P. Arsdok. Tom. II.

Omnia enim facit ex prævia cognitione, & intentione suum opus assimilandi alicui ex suis perfectionibus. Quod confirmat S. August. lib. 83. quæstionum quæst. 46. *Non enim extra se positum aliquid intuebatur, ne secundum id constitueret quod constituerebat, hoc enim opinari sacrilegum est.*

Idea divina *formalis*, est cognitio modi, quo res facienda est: *objectiva*, juxta Dionys. August. & alios PP. est ipsa Dei essentia, quatenus à creaturis est variè participabilis. Quia illa ut sic, est Deo ratio cognoscendi omnes creaturas ut à se producibiles. Cum enim Deus sit supremus Artifex, debet uti perfectissimo exemplari, adeoque sibi intrinseco.

Quæres, An Deus habeat tot cognitiones saltem virtualiter distinctas, quot sunt objecta possibilis?

Resp. 1. Ista prædicata, *res, quot*; tantum, quantum; æquale, inæquale, & similia, debere excludi, sive, locum non habere in ente potentiâ infinito: quia illa tantum toti quantitativo & actuali competunt.

Resp. 2. Cognitiones divinas non distingui strictè virtualiter, sed est entitativè una tantum in Deo cognitio, per quam attingit omne possibile distributive, sive, hoc, illud &c. nullum tamen ut totum, aut ultimum, quia in infinito nullam verè totum, aut ultimum dari potest, ut recepta docet Philosophia.

CAPUT II.

De voluntate DEI, ejusque libertate, decretis, providentia, prædestinatione, reprobatione.

§. I.

De volitionibus Dei necessariis, & liberis.

Deus amat se necessario, etiam quoad exercitium. Quia Deum, infinite amare suam infinitam bonitatem, est perfectio simpliciter, quæ Deo debet competere. Necessitatur verò ad hunc amorem, quia bonitas infinita perfectissimè cognita ad sui amorem infinite rapit, ideoque ab eo cessare non potest.

Iste Dei amor non solum habet rationem gaudii, sed etiam *Benevolentia* propriæ amoris, ut à simplici gaudio; aut complacentia distinguitur.

Alia à se distincta Deus non amat necessario secundum esse existentia à se ponendæ, in iis tamen ut possibilibus necessariam habet complacentiam: Ut pote in objecto verè bono, & cum ipsius essentia connexo ratione producibilitatis.

Datur in Deo volitio libera. Est de fide, ex Scripturis & PP. contra *Porphyrum*, & quosdam veteres cum *Abailardo*, & *Wiclefo*. Et demonstratur Ratione 1. Quia Deus operatur ad extra modo perfectissimo qualis est in agendo libertas. 2. Quia est sibi sufficientissimus. 3. Quia libertas est perfectio simpliciter, cum ea sit melior carentia libertatis.

Dices 1. Omnis volitio Dei est æterna, ergo & consequenter necessaria.

Resp. neg. conf. Non enim omne æternum est id eo necessarium *absolutè*, sed tantum ex *suppositione*, & quoad solam existentiam.

Dices 2. Actus quo Deus vult creaturam est idem cum actu, in quo vult seipsum: atqui hic actus est necessarius: ergo & ille quo vult creaturam.

Resp. dist. ma. Est idem quoad intrinsecam, Consc. quoad

isdem
kin

theologia

D. IV

quoad extrinsecam nego, sive respectum ad terminum, juxta prædicta.

Deus est determinatus ad optimum quoad modum operandi ex perfectissima cognitione, & intentione; non quoad substantiam operis, ne quidem moraliter. Quia etiam hæc determinatio repugnat libertati divinæ infinite perfectæ. Hinc potuit Deus facere perfectiora quam fecit quoad substantiam, quamvis non quoad sapientiam, & intentionem perfectiorem.

Potestas quidem ad Bonum & Malum importat imperfectionem peccabilitatis Deo repugnantem; nullam tamen importat potestatem ad bonum, & minus bonum, quæ proinde Deo convenit: quia nullam habet majoris boni indigentiam, ergo nec ponendi necessitatem.

Dices, Ergo libertas creaturæ est major libertate Dei, cum illa contineat etiam libertatem ad malum sive ad peccatum, non ita libertas divina.

Resp. Libertas creaturæ est quidem extensive major libertate Dei secundum quid, nempe quatenus se extendit ad peccata: non tamen absolute, cum libertas divina ad plura alia & excellentiora decreta, & opera se extendat, quæ non sunt in potestate creaturæ.

Major convenientia non est ratio, sed mera congruentia actorum Dei: adeoque non plene satisfacit illa quaestioni, cur Deus ita egerit, v. g. potius assumpsit naturam humanam, quam angelicam: adeoque sæpe in his major convenientia apud Patres, non rationem, sed congruentiam importat, quod Deus potius hoc quam aliud fecerit.

Volitio libera non superaddit Deo aliquid ab eo realiter distinctum. Hoc enim repugnat ejus simplicitati & immutabilitati: contra *Forssium* Calvinistam. Nec solam indifferentiam judicii, ut vult *Bannez*. Quia hæc nec in creatis ad libertatem sufficit, ut diximus in *Tom. I. de præd. physica*.

Neque addit merum respectum rationis, ut vult cum vatis *Thomistis* etiam *Molina*. Quia Deus est liber independentem ab illo conceptu nostri intellectus.

Neque superaddit perfectionem extensivam Deo intrinsecam, quæ potuerit non esse: Quia repugnat aliquid Deo identificatum potuisse non esse: contra *Cajet. Peres* &c. Alioqui enim Deus esset mutabilis, & secundum aliquid sibi identificatum posset esse, & non esse.

Dei volitio constituitur formaliter libera per terminum extrinsecum, vi illius existentem in aliqua temporis differentia. Ita *Alensis, Pesantius, Navaretus, Altissiodorensis*, & ex Societ. *Vasquez, Arubal, Granadus, Amicus, Vekentis, Derkennis*, &c.

Quia volitio ut libera potest non esse: Atqui non secundum aliquid Deo intrinsecum, cum non possit intrinsecè mutari. Ergo secundum aliquid Deo extrinsecum, quo illa est formaliter libera, non ut volitio, sed ut est aliunde libera, sive contingens ad talem terminum extrinsecum.

Dices, Talis Dei volitio manet in se & intrinsecè necessaria. Ergo sic non salvatur ejus libertas.

Resp. dist. ant. Manet necessaria in essendo Conc. in terminando, sive efficiendo, nego: talis enim terminatio & efficientia est illi contingens.

Volitio igitur Dei libera, ut sic, non est aliquid simplex, sed aliquid complexè significabile, dicens in re-cto actum Divinæ voluntatis necessarium in essendo, & liberum in terminando, seu efficiendo;

in obliquo autem dicit ipsum terminum extrinsecum.

Non est adequatè vitalis, quoad rem, sed solum secundum id, quod dicit principaliter, & in recto; quod sufficit ut dicatur vitalis simpliciter.

Deus habet se negativè circa varia volubilia sub conditione, circa quæ, solum habet volitiones conditionatas ex parte actus, cum tamen possit habere absolutas: & sic etiam circa illa exercet libertatem contradictionis. Neque enim ullum volubile finitum absolute necessitat voluntatem creatam ad ejus prosecutionem: Ergo à fortiori, nec voluntatem increatam.

Sed nec est perfectio voluntatis, sed imperfectio libertatis necessariè disjunctivè ad contingentia volenda, vel positivè nolenda. Perfectius enim est ad neutrum determinari, sed retinere perfectum equilibrium suæ libertatis.

Deus habet se negativè circa peccata absolute futura, hoc sensu, quod illa neque velit esse, cum ei repugnet velle peccatum, neque efficaciter nolit esse: ab eo qui non essent futura: Non tamen habet se mere negativè: Quia vult illa permittere libertati creatæ.

Deo quidem repugnat suspensio intellectus ab omni actu circa contingentia: quia ei repugnat ignorantia. Non tamen repugnat suspensio voluntatis: Quia hæc est libera, & expers potentialitatis quoad intrinsecam tantum. Est igitur perfectio simpliciter, actu intelligere omne intelligibile, secus velle efficaciter omne volubile, unde illud necessariò convenit Deo, non vero omnia quæ possit velle.

Datur in Deo voluntas antecedens inefficax Patet, quia vult Deus *1. Tim. 2.* omnes salvos fieri, non efficaciter & absolute, cum multi non salventur, ergo datur in eo voluntas antecedens inefficax. Hoc videtur nunc certum ex Decreto *Innoc. X.* de morte Christi pro omnium salute seridè oblatâ. De quo diximus plura supra *Tom. I. ad prop. 4. & 5. Jansenii pag. 65.*

Hinc nulla ejus volitio libera est pure inefficax, sicut nullum effectum vel medium inferat, quamvis maneat conditionata ex parte objecti principalis. Nam eo ipso quo est absoluta ex parte actus, debet inferre absolutam existentiam alicujus sui termini, quo completur, & constituitur formaliter libera. Ratio est, quod absolutum divinæ libertatis exercitium debeat compleri per aliquid vi illius absolute existens.

Datur decretum concurrendi in actu primo, quo Deus causas secundas, complet in actu primo, eis exhibendo suam potentiam paratam, & causas libetis quidem ad utrumlibet, sic ut non noceat libertati. Quia sine hoc decreto, non essent completæ in actu primo ad suam operationem.

Dices, Hoc decretum officit libertati creatæ. Resp. negativè, quia non prædeterminat actionem creaturæ immediate ut existat, sed tantum Dei potentiam ad concurrendum indifferenter, relinquendo creaturæ potestatem ad utrumlibet se determinandi.

Non est decretum illud formaliter conditionatum, sic ut faciat hunc sensum, Concurram cum causa secunda, si agat. Alioqui enim (cum actio creaturæ, & Dei concursus sint idem realiter) esset nugatorium, & faceret hunc sensum, concurram si concurram. Sed est absolute cum determinatione ad individuum sub disjunctione, adeoque, in ordine ad libertatem non lædendâ æquivalenter conditionatum.

Completur in esse liberi per specialem voluntatis creatæ

creata productionem extrinsecam, ut supra diximus.

Quares, An in Deo, aut voluntate divina admittenda sint *Passiones*, v. g. iræ, doloris, indignationis &c. quales ipsi Scriptura sæpius attribuit.

Resp. Deum non esse capaceum talium passionum, nisi tantum metaphoricè, sive per similitudinem cum modo agendi humano. Passio enim propriè sonat, & annexam habet aliquam animi turbationem, aut alterationem, qualis non cadit in perfectissimam Dei immutabilitatem, & beatitudinem.

Dum igitur in Scripturis Deus dicitur irasci, penitere, tactus dolere &c. hoc tantum sonat, Deum, dum ponit, id præstare quod solent homines irati: item dolere, aut penitere, quia ponit aliquos effectus externos quales procedunt à passione interna hominis dolentis, aut penitentis. Christus quidem passiones habuit propriè dictas, sed tantum quâ homo, & illius voluntati despoticè subiectas.

Posiunt tamen inde Deo admitti affectus amoris, odii, gaudii, quatenus tantum voluntatis actum denotant: non tamen propriè affectus Desiderii, quatenus cum importat affectum ad bonum quo caremus, Deus nullo bono crearet, aut indigat.

§. II.

De Prædefinitione, Prædestinatione, Reprobatione.

Prædefinitio est volitio efficax actus boni à creatura ponendi antecedens absolutam ejus prævisionem. Si illa inferat prædeterminationem physicam actus creaturæ evertit libertatem, in nostra sententia. Quia in potestate creaturæ actum non relinquit. Si verò immediatè solum inferat medium de se indifferens, cum quo per scientiam mediam prævisus est actus infallibiliter obtinendus, non nocet libertati.

Ratio est. 1. Quia non est absolutè antecedens, sed posterior actu in statu conditionato, & consequenter est ab quo modo in potestate voluntatis creatæ. 2. Quia non influit in actum per se, sed per medium ex se indifferens.

Et ideo non immutat modum operandi voluntatis, ex sua determinatione propria, cum media influentia in determinationem voluntatis, non aliter influant, quam si abesset prædefinitio.

Dices, Repugnat Dei voluntatem efficacem frustrari: Ergo actus prædefinitus absolutè debet necessario poni.

Resp. dist. consequ. Debet necessariò sic poni, sive, non potest non poni ex suppositione consequente, Conc. ex suppositione simpliciter antecedente, Nego, nam in statu absoluto exercitium actus manet in potestate agentis.

Actus itaque prædefinitus fit infallibiliter, non tamen necessariò & inevitabiliter, quantum est ex parte antecedentium influentium in actum, quæ omnia in statu absoluto possunt stare cum non actu, cum fuerit prævisus & prædefinitus dependenter ab exercitio libertatis conditionatè futuro.

Deus sic prædefiniens dat gratiam dependenter à scientiâ mediâ, ut dirigente seu ut proponente modum infallibiliter obtinendi consensum, non ut movente, seu exhibente meritum gratiæ ad consensum. Prædefinitionem hæcenus explicatam admittit ex So-

R. P. Arsdck. Tom. II.

cietate Suarez, Granadus, Ruiz, Amicus, Ariaga &c. Contra Vasquez, Herice, Alarcon. &c.

Omnes actus boni sunt virtualiter prædefiniti in datione gratiæ prævisæ effectum habituræ. Imo probabilius multi docent, etiam formaliter, 1. Quia hoc est conformius S. Augustino. 2. Quia sic melius intelligitur quomodo prima & radicalis discretio electorum à reprobis sit ex gratuito Dei beneplacito: & differentia gratiæ efficacis à sufficienti non solum in actu secundo, sed etiam in actu primò: & quomodo illa sit semper moraliter major in ratione beneficii, ex voluntate Dei absoluta illam concedendi, & actum obtinendi.

PRÆDESTINATIO est præscientia & volitio gratiæ & gloriæ per media convenientia quibusdam conferenda.

Principalis dicit actum voluntatis determinantis dationem gratiæ ad gloriam perducentis; prærequirit scientiam præcipuè conditionatam.

Sumpta completè, est volitio gratiæ & gloriæ: incompletè verò solius gratiæ, vel, ut communius, solius gloriæ.

Deus omnibus quoque tempore & loco idoneo ad moraliter agendum providet auxilia sufficientia ad vitanda peccata. De justis quidem, illud est de fide ex Trid. & ex Constit. Innocentius X. de aliis etiam est saltem indubitatum. Quia ad demerendum requiritur libertas à necessitate, quæ libertas non adesset, si abesset omnis gratia saltem sufficiens.

Deus aditus omnibus, etiam infidelibus, providet auxilia saltem remotè sufficientia ad conversionem quamdiu sunt in statu moraliter operandi. Quia ex Scrip. & PP. vult omnes salvos fieri, & omnes ad se invitat: Alioqui enim impenitentes quibus deessent illa auxilia, essent excusabiles. Est apertè S. Thomæ docentis, quod, si quis in sylvis sequeretur ductum luminis naturalis, Deus, vel per internam inspirationem ei revelaret ea, quæ sunt credenda, vel aliquem fidei prædicatorem ad eum dirigeret. De quo vide hic ipsa S. Thomæ verba, Tom. I. Part. II. pag. 24.

Deus etiam infantibus providet media ad salutem aliquo modo sufficientia in voluntate aliena. Pater 1. Quia ex Augustino etiam ad parvulos pertinet illud Apostoli, vult Deus omnes salvos fieri. 2. Quia Christus pro omnibus est mortuus, & instituit Baptismum quo salvarentur omnes parvuli, nisi impedimento essent causæ secundæ quas Deus ut provisor generalis, pro sua libertate agere permittit. 3. Quia Deus omnibus dat Angelum tutelarem, & ad omnes gentes mittit prædicatores Evangelii & Baptismi. 4. Quia inspirat Sanctis ut orent pro omnibus, & parentibus cogitationes ad parvulorum salutem sufficientes, si illis responderent, ut etiam rectè Prosper docet, S. August. discipulus.

Dum obijciunt S. Augustinus in contrarium. Resp. eum tantum loqui de impossibilitate & nohtione consequente, cum dicit, quosdam parvulos non potuisse baptizari, quia Deus noluit.

De his quoad **GRATIAM SUFFICIENTEM** &c. tractatur fufius supra Part. II. Controv. 5. pag. 123.

Effectus prædestinationis est omne id, quod vult Deus ex intentione salutis prædestinari, & ad eam de factò producit.

Peccatum, cum sit per se malum, non potest esse volitum à Deo, ac proinde nec effectus prædestinationis

B 2

tionis

isde
kin

theo-
logia

D. IV

tionis, secus ejus *permissio*, cum hæc peccatum non causet. Hanc permissionem peccati Deus potest vel- le propter penitentiam securam, & alia peccatum essentialiter præsupponit. Hoc enim apertè docet *Ambros. August. aliique Patres.*

Ratione probatur, quia *permissio* peccati est bona, cum sit à Deo, & possit alicui, per accidens, esse occasio salutis, ac proinde possit Deus eo sine illam velle non volendo peccatum, sicut potuit prædefinire mortem Christi & Martyrum, non volendo peccatum iniquè occidentium.

Deus *efficaciter* volens penitentiam Petri, vult omnia ex parte sua ad illam requisita, inter quæ est *permissio* peccati, non verò ea omnia, quæ requiruntur ex parte Petri. Cum velle non possit ejus consensum in peccatum, qui tamen penitentia necessariò præsupponitur, hunc enim Deus non debet velle, sed solum per- mittere, ad obtinendam Petri penitentiam efficaciter intentam.

Dices, Deus vult peccatum non esse, ergo repugnat assertio.

Resp. Deum prædefinendo penitentiam non velle peccatum esse, sed solum illud non impedire, adeoque non vult repugnantia.

Datur ex parte Prædestinati *causa prædestinationis* quoad aliquos ejus effectus, v. g. quoad justificationem propter ejus penitentiam: non quoad omnes effectus: non enim quoad primam gratiam efficacem, cum ea non cadat sub meritum. Est de fide ex Scrip. CC. & Patribus.

Formalem electionem ad gloriam factam esse. *Ante prævisa merita*, tenent ex Societate Suarez, Bellarminus, Toletus, cum Thomistis, variis Scotistis, & aliis, sed non omnes eodem modo. Negant Alesius, Albertus, Bonaventura, & ex Societ. Vasquez, Lessius, Becanus, Lugo, Palavicinus, Petavina.

Reprobatio strictè, est præscientia injustitiæ finalis quorundam, & volitio pœnæ æternæ illis infligendæ. Latè insuper dicit volitionem permittendi peccatum, quæ dicitur reprobatio negativa, cum destinatione ad pœnam positivam ex peccato procedentem.

De Prædestinatione absoluta ad gloriam & Reprobatione, Quomodo facta non sit à Deo ante prævisa hominum merita & demerita &c. Traditur hic supra in Tom. I. Part. II. Controversia III. pag. 117. Et de Prædestinatione Calvinistica pag. 118.

CAPUT III.

De Sanctissima Trinitate, Processione Personarum, & Personis singulis in particulari.

§. I.

Trinitatis mysterium, Processiones &c.

DE hoc Trinitatis mysterio pronunciat consensus communis: Non posse illud cognosci aut deduci ex solis principiis naturalibus, sed ex principiis revelatis. Hinc de eo exponenda sunt recepta fidei dogmata, & in quibus sive in Cathedra, sive ad populum proponendis aberrare, pro maxima haberetur incertitia; uti & in ipsis Terminis, & modo loquendi, in quibus labi admodum pronum est, nisi quæ facili delectu hic deducemus singulari relectione noscantur & ubi dubitatur ad manum habeantur.

Errantur circa Mysterium Trinitatis variè *Hæretici* docentes, 1. Unicam esse in Deo personam. 2. Primam solum esse Deum. 3. Spiritum sanctum non esse Deum. 4. Illum non procedere à Filio. 5. Tres Deos dicendos esse. Contra quos *Conc. Lateran.* definit essentialiam unam esse, & tres personas, & has inter se realiter esse distinctas.

Hoc Mysterium est *supra*, non tamen *contra* rationem naturalem: cum verum verò non possit esse contrarium.

Obijci præcipue potest illud Philosophicum principium: Quæcumque sunt eadem uni tertio, sunt etiam eadem inter se.

Resp. In eo mysterio tres quidem personæ realiter distinctæ, sunt eadem uni tertio, sed infinito, ac pluribus *communicabili*, & quidem solum inadæquate: quod proinde non repugnat. Pater enim identificatur Deo, sed non omni ei quod est realiter Deus, cum non identificetur Filio, qui est Deus.

Hinc Deus est terminus capax *distributionis* non exprimitur his terminis, *omnis Deus*, sed his, *quidquid est Deus*, cujus distributionis defectu varii syllogismi in hæc materia sunt vitiosi. Quia nempe in antecedente non dicitur, quidquid est Deus, nam longe differunt illi duo termini, *omnis Deus*, & *quidquid est Deus*: quia omnes tres personæ sunt, quidquid est Deus, non tamen *omnis Deus*, cum hoc nature divi- næ pluralitatem importet.

Dices, Rectè concludit hic syllogismus: Filius non est Pater; Essentia divina est Pater; ergo essentia divina non est Filius; hoc autem consequens fidei repugnat.

Resp. majorem non esse veram, si uti debet resolvatur hoc modo: Filius non est idem cum Patre, nec cum ullo prædicato quod est idem cum Patre: hoc autem secundum falsum est, cum Filius identificetur essentia, cui etiam Pater identificatur; & hoc sensuetiam falsum est consequens.

Eodem modo resolvenda est hæc altera argumentatio: Hæc essentia divina non generatur; Filius est hæc Essentia divina, Ergo Filius non generatur. Nam et si essentia ut talis non generetur, identificatur tamen Filio qui generatur.

Dantur in Deo *Processiones ad intra*. Est de fide ex *C. Later. Scrip. & PP.* Hoc exigit vera ratio Patris in prima persona, & Fili in secunda, & S. Spiritus in tertia persona; Processio enim est progressus unius personæ ab alia, quæ non possunt per aliquid extrinsecum compleri, aut explicari.

Pater producit *verbum*, non ut intelligat, sed quia intelligit, ut ipsi Verbo suam notitiam communicet.

Filius est ab alio *personaliter*, à se *essentialiter*, adeoque Ens à se simpliciter. Quia nempe sibi identificatur naturam essentialiter, præsupponentem esse à se, & improductam.

Ens à se, latius patet quam *ens improductum* simpliciter, cum personæ productæ sint etiam ens à se, non tamen ens improductum.

Persona producta non causatur, nec pender à principio producente. Quia ab eo non accipit esse contingens, & defectibile, ac proinde eo non indiget, nam à se necessariò existit procedendo, sicut principium producendo. Unde sicut productum non potest esse sine producente, ita nec producens sine producto.

Neces-

Necessariò datur una persona *improducta*, ut Pater; Alioqui enim daretur processus in infinitum, vel idem produceretur à se ipso.

Processiones divinae sunt per intellectum & voluntatem. Alioqui enim cur præcisè essent duæ? Adde quod ideo Scripturæ & PP. Filium appellant Verbum, & Spiritum Sanctum, Amorem, seu Charitatem: quia Verbum per intellectum, & Spiritus Sanctus per voluntatem procedit.

Notionale prædicatum est, quod convenit non præcisè ratione essentia, adeoque non est commune tribus personis, sed uni, aut duabus proprium.

Verbum est terminus productus à dicente, non sibi, sed alteri loquente, nempe ipsi Verbo, quod proinde est similius verbo nostro vocali, quam mentali, estque per se subsistens, & id quod, cui, & quo Pater loquitur.

Unde, ut patet, in multis differunt intellectio, & verbum in Deo, & in nobis; ac præcipuè in eo, quod creatura producat verbum nostrum mentis, ut intellegat, Deus verò quia intelligit.

Productiones activæ sunt in persona producente, passivæ in producta, Ita Athan. aliique PP. docentes personam producentem constitui origine activâ, & productam passivâ.

Ratio est, quod sicut Filio essentielle est produci ab hoc Patre, ita Patri essentielle est producere hunc Filium.

Solæ proprietates relative sunt principium formale proximum seu immediatè productivum ad intra: Hæ enim solæ distinguuntur realiter à termino producto ad intra: Ergo hæ solæ possunt illum realiter producere: Cum enim immediatè producens, immediatè opponatur termino formali producto, debet ab eo realiter distingui.

Principium quod divinarum processionum est persona; *radicale* natura, *formale remotum* intellectus &c. *proximum* relatio ut transcendentalis.

Terminus totalis productus, est persona producta; *formalis* productus est personalitas, *formalis communicatus* est ipsa essentia divina.

Duæ sunt in Deo *Processiones*, Filii nempe, quæ est generatio; & Spiritus Sancti, quæ à PP. simpliciter dicitur Processio: Ideo autem sunt duæ & non plures, quia duæ sunt in Deo actiones immanentes, non plures. Hæc quamvis ex terminis non clara, certa sunt ex CC. & Symbolis Ecclesiæ.

Radicalis ratio cur processio Verbi sit generatio, non Spiritus Sancti, est, quod illa sit per intellectum, hæc per voluntatem.

Formalis autem ratio, juxta PP. assignatu difficillima, est illa ex S. Thoma, quod processio Verbi, ex sua ratione specifica operationis intellectus, sit per se formaliter *assimilativa* termini producti cum suo principio. Processio verò Spiritus Sancti, ex sua ratione specifica operationis voluntatis, non sit formaliter assimilativa, sed *impulsiva* in objectum. Unde cum per se ordinari in similitudinem naturalem sit essentielle constitutum generationis viventis à vivente, illa, non alia, est generatio.

Colligitur etiam idem ex Scrip. & PP. Filio tribuentibus rationem Imaginis, figuræ, similitudinis &c. tamquam aliquid ipsi proprium, ejusque constitutum in esse Filii, seu propriè geniti à Patre. S. Bonaventura aham adfert rationem, quod nempe processio Verbi

sit in similitudinem nature ut formaliter secunda, secus processio Spiritus Sancti.

Paternitas & Filiatio *identificantur* Spiracioni activæ realiter inadæquatè, quo non obstante opponuntur, adeoque *distinguuntur* realiter inter se.

Dices, Trinitas ista personarum in Deo, non videtur consistere cum prædicato simplicitatis divinæ, ergo &c.

Resp. neg. ant. Quia nihil entis superaddit ab ipsa Dei essentia condistinctum, quod solum repugnat simplicitati divinæ.

§. II.

Persona Divina in particulari.

Paternitas in divinis variè sumitur prout variè respicit filium. 1. Pro relatione *summe determinati* ad habendum filium in fieri. 2. Pro relatione *habentis* filium in fieri. 3. Pro relatione *habentis* filium in *facto esse*, præsuppositâ ejus generatione.

Pater etiam constituitur *innascibilitate*, sumptâ positivè & fundamentaliter.

Dantur in Deo *tres subsistentia relative*: patet ex PP. & CC. infra, agnoscentibus in Deo tres personas & tres subsistentias. Ex tribus enim personis rectè inferuntur tres personalitates, quæ cum natura constituunt tres subsistentias completas, & incommunicabiles. Ita Suarez, Vasquez, Ruiz, cum Concilio Nicæno, Constant. ac Florentino.

Non datur in Deo *subsistentia absoluta*, & communis. Hanc enim non agnoscunt CC. & PP. sed solum tres subsistentias relativas, quas licet plerumque PP. sumant concretè, constat tamen eos non admittere subsistentiam absolutam ex qua exurgeret subsistens absolutum, imò & persona absoluta. Ita rem hanc tractat Bonaventura, Vasquez, Valencia; aliter Scotus, Cajet. Granadus, &c.

Notio est ratio personam notificans ac distinguens. Sunt *quinque Notiones*, Innascibilitas, Paternitas, Spiratio activa, filiatio, & processio. Non constituitur specialis notio Spiritus Sancti, per hoc quod nullus ab eo procedat: quia hoc non importat in eo specialem excellentiam, prout in Patre importat innascibilitatem.

Pater est principium *sine principio*, & impropriè fons Deitatis: quia producit alias personas, eisque naturam communicat. Ita Symbolum Athanasii Nicænum &c.

Filius est à principio, sed non principiatu ex usu loquendi Latinarum, ne videatur dici minor Patre. Neque simpliciter dicendus est habere principium, ne intelligatur *durationis* ad mentem Arianorum.

Verbum solum usurparur notionaliter à Scrip. & PP. Dicitur propriè Verbum: Quia est terminus productus locutione, quâ solus Pater loquitur soli Filio, unde loquitur Verbum ipsi Verbo, & per Verbum, scilicet per Verbum inadæquatè sumptum pro ipsi generatione passiva tamquam per locutionem passivam, & pro essentia communicata, tamquam manifestativo formali.

Verbum procedit ex cognitione essentia & omnium personarum. Cum ex PP. illud sit adæquatum divinæ scientia expressivum, & procedat ex cognitione comprehensiva Patris, quæ haberi nequit sine aliarum personarum cognitione.

Procedit etiam ex cognitione *possibilium*. Hæc enim inclu-

isole
kin

theo-
logia

DIV

includitur in comprehensione Dei; ex qua procedit, ut ars omnium rerum quæ fieri possunt.

Non procedit ex cognitione creaturarum ut existentium. Cum enim productio Verbi sit necessaria, debet procedere ex cognitione necessaria, quæ est prior visione rerum ut existentium.

Certum est definita esse contra Arium & Sabellium in Nicæno 1. & c. 4. sequentia.

I. Verbum sive Filium esse Patri *coæternum*: quod ex illo Joannis I. *In principio erat Verbum*, probat S. Augustinus aliique Patres contra Arium.

II. Verbum esse Patri *consubstantiale*, id est, ejusdem naturæ & substantiæ, ex illo Joan. 10. *Ego & Pater unum sumus*: quo loco nos liberari ab erroribus Arii & Sabellii, tamquam à Scylla & Charybdi, docet S. Augustinus *Traët. 16. in Joannem*.

III. Esse Patri *coæqualem* per omnia: contra Arium qui dicebat Filium Patri minorem, probatur ex Apostolo ad Philippenses cap. 2. Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, *esse se æqualem Deo*: De quo loco S. August. in Psalmum 126: cap. 14. *Quare non est rapina? quia est natura.*

IV. Quod Verbum sit *verus & naturalis* Dei filius, & unus cum Patre Deus: ex illo Joan. 3. Sic Deus dilexit mundum, *ut Filium suum unigenitum daret*: Quod si non esset naturalis, sed adoptivus, cum Ario, unigenitus dici non possit, cum plurimi alii sint Filii per adoptionem.

Dices, cum Arianis: Quando Filius genitus est, vel erat, vel non erat: Si erat, quare genitus est? Si non erat, ergo aliquando non fuit: ergo non Patri coæternus.

Resp. cum S. Basilio, & S. Augustino: Non erat antequam gigneretur, Sed erat cum gigneretur: semper autem genitus, semper igitur fuit. Et S. August. Epist. 174. ad Pascendum: *Semper genuit Pater, & semper nascitur Filius*. Quamvis idem Augustinus annotet *lib. 83. quest. 9. 73.* aptius dici, semper genitum esse, quam semper gigni: quia genitus est in Dei æternitate, quæ in se est immutabilis & indivisibilis, quamvis coexistat omnibus partibus nostri temporis, quod est divisibile & successivum.

Ex Scripturis, & PP. Filio proprium est esse *Imaginem solius Patris*: Quia solus Filius à solo Patre procedit ut ejus Similitudo, formaliter quidem vi suæ processions, quod ex Augustino ad rationem Imaginis requiritur & sufficit.

Ratio est, quod Pater prius quam spiret communicet Filio potentiam spirativam: cum ei omnia communicet, exceptâ (inquit Nazian.) causalitate, id est, potentia generandi ipsam Filium in divinis.

In Symbolo Nicæno additum est *Filioque* ab Ecclesia Romana, ita exigente nova hæresi Græcorum, ante quam ista particula Patribus visâ non fuerat necessaria.

Similiter à PP. in Concilio Constantiensi, additum est, *qui ex Patre procedit*, occasione hæresis Macedonii, cujus sectatores dicebant Spiritum Sanctum esse Facturam solius Filii.

Spiritus Sanctus non distingueretur realiter à Filio si ab eo non procederet: Illi enim non opponeretur: in divinis autem sola oppositio realiter distinguit, ut passim docent, CC. & PP. Unde in ea hypothese Spiritus Sanctus non magis distingueretur à Filio, quam nunc spiratio activa à Patre & Filio, in-

ter quas defectu oppositionis, nulla est distinctio realis.

Pater & Filius, ex CC. Lugdunensi & Florentino, sunt *unum principium Spiritus Sancti*, sicut sunt unus Deus. Quia personis in his est unica virtus spirativa, sicut in tribus unica divinitas. Sunt tamen duo spirantes *adjectivè*: Quia adjectiva multiplicantur pro multiplicata suppositorum.

Spiritus Sanctus procedit, à Patre immediatè, & mediatè à Filio; non prius tamè à Patre, quàm à Filio. Quia actus spirandi præcisè ut est in Patre, non est completus: non enim infert processionem Spiritus Sancti, nisi prius intelligatur esse in Filio.

Donum propriissimè convenit *Spiritus Sancto*. Quia procedit ex Amore, qui est principium Doni gratuiti. Quamvis & de Patre & Filio Donum propriè dici possit, quatenus se dat nobis per gratiam, gloriam, &c. juxta illud *Isaie 9.* Filius datus est nobis.

Dices porro, contra æqualitatem Personarum divinarum. Relationes divinæ ab invicem distinguuntur specie, vel quasi specie, cum non possint ad plura individua singule multiplicari. Atqui ea quæ sunt specie distincta sunt inæqualia: Ergo & Personæ sunt inæquales.

Resp. breviter, neg. minorem: nam & idem est in ubicationibus ejusdem locati ad diversa spatia, & in similibus omnino æqualis perfectionis, quas tamen ubicationes, & similes, specie differre passim Philosophi & Theologi agnoscunt, præsertim qui statuunt modos illos distinctos.

CAPUT IV.

De Angelis, eorumque Natura, Specie, Scientiâ, Activitate, Locutione, Lapsu, Supplicio.

§. I.

Angeli natura, species, ordines.

Angelus est substantia creata, spiritualis, completa, & intellectualis, homine superior. De fide est dari Angelos: & probatur ex Scripturis, nominatim ex Psalmo 8. qui de hominibus loquens dicit, *ministi ei paulo minus ab Angelis.*

Dividitur autem ordo Angelorum in tres Hierarchias, & novem Choros.

Prima, sive suprema Hierarchia, id est, facit principatus, continet Seraphim, Cherubim, & Thronos.

Secunda, continet Dominationes, Virtutes & Potestates.

Tertia, sive infima, complectitur Principatus, Archangelos, & Angelos.

Hæc Hierarchiarum, & Ordinum distinctio, fundatur inchoativè in ipsorum Angelorum natura excellentiori: completè autem in diversis gratiæ ministeriis à Deo attributis.

Hos Ordines Angelorum cum cæteris Patribus agnoscit antiquissimus *Dionysius Areopagita* lib. de cælesti Hierarchia, ubi asserit se illos accepisse à præceptore suo D. Paulo, vel certè ab Herotheo, de quibus fatus hic *Suarez* lib. 1. cap. 13.

Angelos Custodes hominibus deputari, est de fide ex Scripturis *Psalmo 90. v. 11. Genes. cap. 48. Matthæi 18.* Angeli eorum semper *vident faciem Patris mei*. Singulis homi-

hominibus singulos dari Angelos custodes, & non tantum pluribus aliquando unum, quamvis non sit de fide, ut communius agnoscunt Doctores: oppositum tamen censent temerarium, eo quod non videatur variis locis Scripturæ satis conforme. Docet *Magister & H. Victorinus* unum aliquando Angelum plurimum hominum curam gerere. *Tostatus* tradit probabiliter Personas publicas v. gr. Reges, & Pontifices, duos habere Angelos custodes. *S. Iustinus Martyr* q. 430. asserit eundem Angelum non deputari custodiæ alterius hominis mortuo priori suo cliente. *Granadus* cum pluribus, ex Scripturis probabiliter colligit, ad custodiam Regnorum, Provinciarum, Civitatum, & Communitatum aliquos esse Angelos in particulari deputatos.

Officia custodiæ Angelicæ præcipua sunt, clientem ad bonum excitare, à malo avertere immutando phantasiam, passiones &c. pericula & eorum causas amoliri, dæmonis impetus & tentationes nimias retundere, pro cliente orare, & illius preces Deo offerre, ut *Tobia 12. Apocal. 8.* Illius animam in Purgatorio solari, & demum ad cælum deducere, uti de *Lazarro Lucae 26.*

Sunt Angeli omnino *incorporei*. Est communis Catholicorum contra Cajetanum, &c. Idque docet Concilium Lateranense, non definit, ut quidam volunt. Non potest tamen sine temeritate negari, cum nullum sit fundamentum illis affingendi corpus aliquod subtile.

Nec refert quod Synodus VI. approbet Angelos posse pingi, quia per hoc non approbationem adjectam, scil. quia sunt corporei.

§. II.

Activitas Angelis.

Ordinariè Angeli *assumunt corpora* ex aère, & vaporibus ab ipsis formata, & subinde ita solida, ut sint palpabilia, ut cum Abraham lavit eorum pedes *Gen. 18.* Et Jacob cum Angelo luctatus est, *Gen. 32.* Unde istud Christi, *palpate quia Spiritus carne non habet*, convincit quidem suppositis Christi prædictionibus & miraculis, de sua corporali resurrectione, sed non absolutè ex sola corporis assumpti sensibili palpatione.

Possunt etiam assumere *corporaviva*, in his operationes aliquo modo spiritibus proprias ita exercendo, ut his represententur Angeli in personâ propriâ. Dæmon tamen non rectè dicitur assumere corpus Energumeni, sive possessi: nam nil loquitur adhuc ibi in persona propria.

Angelus non potest *vivificare* per se corpus assumptum, seu cum eo, ut cum sua comparte, constituere unum vivens. Cum enim ipse Angelus sit actus completus, non potest venire in compositionem entis per se ex partibus incompletis, ut est materia & forma unita.

Unde non potest per corpus assumptum exercere operationes intrinsecè *vitales*, ut sunt sensationes &c. quæ necessariò procedunt à principio incunfeco vitali.

Neque potest Angelus in Corpore assumpto *baptizare*: Quia non potest proferre verba locutione vitali. Neque Dæmon potest *generare propriè*, sed solum impropiè, semine ab animali deciso ad generationem concurrente: non verò, ut vult Raynaudus,

massam terream ita disponendo, ut exigat infusionem animæ.

Possunt Angeli, applicando activa passivis, miraparrare, & producere *animalia imperfecta*. Non tamen perfecta sine semine aliunde accepto. Hinc plurima potest Dæmon, quæ, quia cederent in nimis grave damnum, præsertim publicum ordinis naturæ, Deus illa non solet permittere.

Possunt itaque Angeli vi naturæ suæ illa præstare, quæ per impetum, sive impressum *motum localem* efficiuntur, dum Deus permittit. Hinc possunt fluminum cursum sistere: Mare altius attollere: Terram commovere: Cælestium spherarum, & corporum motum inturbare. Possunt etiam hominum sensibus illudere, imprimendo organis sensuum affectiones similes illis quas objecta sensibilia solent imprimere, v. gr. ut album appareat nigrum, ut nigrum appareat album, vel lucidum: & hinc etiam intelligitur, quo modo Dæmon possit seipsum transformare in Angelum lucis.

Ex principio etiam de *Motu* jam posito, Angelus bonus, aut malus facillè format, & excitat in hominis mente sive cerebro phantasmata plurima, & illis mediantibus, varii generis cogitationes: & his mediantibus varii generis motus appetitus sensitivi, quorum tamen liber usus vel abusus remanet in hominis potestate.

Cum etiam Angelus, pro ingenita sui intellectus subtilitate, cognoscat primogenia rerum *semina*, horumque *mixturas* multiformes, ut auri, argenti &c. non appareat nobis cur non possit formare varia metalla, aurum, argentum, &c. ubi id Deus permitteret. Quin etiam, quod excellentius est, thesaurum variarum Scientiarum humano cerebro imprimere. Cum illæ constitutæ sint primariò in phantasmatum certo ordine ac dispositione.

Hinc facilius concludes, Angelos bonos, & malos, posse tempestates excitare in aère, aut in mari: Possè grandinem aut nivem subito formare: Possè tonitrua & fulmina eicere: summum æstum, aut frigus efficere. Hæc enim ex iisdem principiis *motus*, & rerum varii seminibus perspectis possunt provenire.

Ex his ulterius patet, quam multa sint quæ præstare possint Magi, Arioli, Præstigiatores, qui Dæmonis operâ utuntur, si vel Deus illa fieri permitteret, vel ipse Dæmon, nolens hominibus prodesse, illa à se fieri non sape recusaret.

Quæres, Quomodo fiat, ut Angeli alicujus mali opera, Corpus humanum ferro resistere possit ne vulneretur, uti constat sæpius factum gestando schedulas, quas vocant induratorias.

Resp. Angelum qui habet vim resistendi, sive impediendi impetum ferri, posse seipsum per eam resistantiam reddere impenetrabilem, & hoc posito, per modum superficiæ alterum circumquaque involvendo, posse illum reddere à vulnere immunem.

§. III.

Ubicatio, Scientia Angelica.

Non possunt Angeli naturaliter esse in locis *diffinis*, & non in medio, etiam intra spheram suæ extensionis. Quia sic velut à se ipso dividi, naturaliter repugnat

inde
kin

theo-
logia

P. IV

gnat limitationi entis creati, quamvis non supernaturaliter.

Possunt Angeli esse simul, ac plures *in eodem puncto*: quia carent quantitate, qua ab eodem loco excludantur.

Constituuntur *formaliter in loco* per ubi modale, quo eorum indifferentia tollitur, & determinantur ad existendum hic potius quam alibi.

Ubi Angelicum est spirituale & indivisibile ex parte sui subjecti, divisibile tamen ex parte spatii, cujus singularis partibus illud uti totam Angeli substantiam intimè sistit.

Non potest Angelus *transire* ad locum distantem, non transendo per medium. Quia hoc illius limitationi repugnat, non minus quam existere in locis distantibus, & non in medio.

Angeli non possunt moveri *in instanti* ultra spatium sibi contiguum suæ sphaeræ adæquatum. Quia non possunt, etiam instantaneè, occupare locum majorem maximo sibi adæquato. Quod enim repugnat in tempore, etiam repugnat in instanti.

Agere in distans sine medio, repugnat limitationi entis creati, adeoque etiam Angelis repugnat movere corpus quod à sua sphaera loco distat.

Egent Angeli *speciebus* ad cognitionem directam objectorum non existentium, & existentium extra sphaeram suæ visibilitatis. Repugnat enim limitationi creaturae naturaliter intueri quantumlibet distans.

Angelis sphaeram visibilitatis *limitatam* tribuunt, Scotus, Bonav. & Alii, quam etiam Scripturæ indicant *Jobi. v. 7. Matth. 12. v. 43.* Significantes eos accedere ad distantia ut illa videant.

Hæc autem sphaera eo major est, quo perfectiores sunt Angeli: quanta verò sit, à nobis determinari non potest.

Non cognoscunt *distinctè* omnia, quorum habent species: Hoc enim excedit vim intelligendi creatam & limitatam: habent tamen semper suarum specierum cognitionem saltem confusam, quæ liberè possunt, sicut nos, se applicare ad hæc aut illa attentius consideranda: unde possunt speciebus universalibus pro libitu uti adæquatè vel inadæquatè.

Non possunt naturaliter *certò* cognoscere *future stricte contingentia*, id est, à libero alterius arbitrio dependentia. Quia istorum certa cognitio ac prædictio ex Script. & PP. est infallibile divinitatis argumentum, ac proinde propria soli Deo, cui essentialiter est cognoscere omne cognoscibile, secus Angelo, quia indiget determinativo ex parte objecti, quale nullum datur respectu futuri stricte contingentis.

Possunt tamen subinde illa *probabiliter* cognoscere, ex indicis & circumstantiis externis, ex quibus colligunt futuram agentis liberi determinationem.

Contingentia late, id est, independentia ab agente libero, possunt cognoscere certò *certitudine physica* in complexione suarum causarum, ut pluvias, tonitrua, &c. Non tamen certò certitudine *metaphysica*, id est, infallibili, quod indicant *Scriptura Sapien. 8. & PP. Athan. August. & alii.*

Non possunt naturaliter certò cognoscere *secreta cordium*: Est hoc juxta varios, de fide, ex Scrip. & PP. istorum notitiam, ut signum divinitatis, soli Deo tribuentibus.

Ratio est, quod creatura libera habeat jus secreti suorum actuum interiorum, ne alioqui impediatur ab iis

liberè eliciendis, ac proinde ut Deus non det concursus ad istorum notitiam sine elicientis consensu.

§. IV.

Locutio Angelorum.

Possunt Angeli inter se *loqui liberè*, secretò, & excitativè ad audientiam. Id enim ad Societatem moralem eis debetur, & à Scripturis in variis locis illud ipsis attribuitur.

Loquuntur Angeli non per signa *sensibilia*, aut *spiritualia*, sed per *ordinationem* suorum actuum ad alterum, volendo ut ipsi innotescant, quo fit ut Deus præbeat concursus specialem ei, ad quem diriguntur, ad eorum notitiam, & quidem secretam, quæ non nisi difficulter haberetur per signa. Hanc Ordinationem admittit *S. Thomas*, & vocat virtutem excitativam, quæ, inquit, loquens nihil facit in audiente, excipit, nisi ista alius absorptus, ut debeat excitari impulsu ad intellectum applicandum.

Mentiri non possunt Angeli sibi invicem loquentes: Quia non possunt ostendere iudicium, quod non habent, nec judicare esse id, quod sciunt non esse. Possunt simul loqui pluribus; dicuntur *clamare* ad invicem, quando rem magnam aut magno affectu significant.

Possunt *discurrere* circa illa, quæ non cognoscunt evidenter, v.g. ex indicis externis probabiliter inferendo secreta cordium; non circa illa, quæ cognoscunt evidenter unico simplici intuitu, sine compositione extremorum, prædicati scilicet & subjecti prius apprehensorum, quæ utuntur circa inevidentia: circa evidentia autem falli nequeunt.

§. V.

Peccatum, Supplicium, &c.

Omnes etiam reprobi, fuerunt primo instanti suæ creationis *Sanctificati*. Ita contra Hugonem, Aulensem, Bonaventuram, docent S. Thom. Suar. *Vid. ex Scrip. Ezech. 28. & PP. Hier. Aug. & Joan. 8. ubi* Diabolus dicitur in veritate non stetit.

Dices, Joannis 8. dicitur Diabolus esse homicida *ab initio*. Ergo non fuit à primo instanti iustificatus.

Resp. Diabolus dicitur homicida ab initio, motu, id est, paulo post suam creationem quando lapsus fuit. Cum PP. dicunt Angelos malos nusquam habuisse charitatem, loquuntur de charitate constanti & consummata. Ex S. Augustino fuerunt quidem prius in tenebris, intelligendo præcisivè prout habuerunt se indifferenter ad gratiam primæ creationis.

Gratiam sanctificantem primo instanti suæ creationis acceperunt: *non gratis*, sed ut naturæ liberæ convenientius est, propriis meritis, non de condigno, quia principium meriti non cadit sub meritum: sed de congruo, per actum amoris Dei, auxilio transeunte, illo primo instanti elicito. Illis enim, utpote perspicacissimis, mora fuit non necessaria ad deliberandum. Patres solum excludunt meritum de condigno, quando meritum illis negare videntur.

Creati sunt juxta S. August. in *beatitudine naturali*, ipsis connaturaliter debita, non in supernaturali; alioquin non potuissent peccare. Hanc ergo meruerunt de condigno propriis actibus illa prioribus etiam duratione, & ipsis facilibus, ideo enim PP. dicunt eos sine labore accepisse beatitudinem.

Angelo.

Angelorum *Via* fuit plusquam instantanea, Quia ex August. Beatitudinem acceperunt in præmium perseverantiae, quæ dicitur aliquam moram: fuit tamen, ex communi PP. ac DD. sensu, admodum brevis; quanta præcisè fuerit, determinari non potest.

Impeccabilitas non potest esse naturalis ulli creaturæ, adeoque nec Angelis. Hæc Assertio nititur sola auctoritate S. Augustini, aliorumque PP. ex Scrip. id colligentium: Nulla enim ratio per se convincit creaturam aliquam non posse per sua intrinseca determinari ad bonum honestum tantum, sicut potest per extrinseca Dei auxilia semper efficacia.

Primum peccatum Angelorum non fuit luxuria corporalis, ut voluit Orig. neque luxuria spiritalis sita in nimio sui amore, sed (ut ex Tobia 4. colligunt Athan. Aug. & Ambr.) *superbia*, sita, non in efficaci appetentiæ æqualitatis cum Deo, quam sciebant esse impossibilem; neque in ambitione unionis hypostatice, cum hæc fuerit decreta post eorum peccatum: Sed in nimia sui æstimatione & dilectione, qua ambiunt dominatum in cæteras creaturas, & nulli voluerunt subesse, nequidem Deo per actuale imperium ipsos gubernanti.

Quia hac ratione Lucifer, *Isai. 14. Ezech. 28.* voluit esse similis Altissimo, hoc est, sibi ad beatitudinem sufficiens, & nullius imperio subiectus. Unde & videtur peccasse ex multiplici superbiæ motivo & affectu, adeoque gravissimè.

Parum serius videtur conceptus P. Jacobi à S. Dominico, dum scribit in sua *Cassiopea l. 1. c. 2.* superbiæm Luciferi sitam fuisse in eo, quod voluerit assimilari Deo, non in essendo, sed in agendo, scilicet absque physica prædeterminationis auxilio, contra quem Michael pro prædeterminatione illa decertans triumphavit, dicens, Quis ut Deus? Verum hoc neque apud D. Thomam, neque apud alios usquam commemoratum reperimus.

Dæmones sunt *obsinati in malo*, ut quamvis physicè possint non peccare, cum ex *Dionysio*, naturalia retineant integræ, moraliter tamen non possint: Quia sunt gratiæ destituti, & suis penis ad Dei odium vehementissimè impulsivi. Augustinus eis solum negat potentiam moralem ad bonum morale, non verò physicam: ideoque dicendi non sunt habere physicam arbitrii inflexibilitatem.

Patiuntur à vero igne. Est hodie Catholica Doctrina, ex Scrip. & PP. ac præcipuè ex S. August. Non patiuntur ab igne eundem dolorem, quem anima corpori unita, istius enim doloris objectum est malum perceptum sensu, quo illi carent. Nec patiuntur per

solam alligationem ad locum, quæ non potest causare tantos cruciatus, quantos describunt Sancti Patres. Neque per vehementissimam apprehensionem suæ damnationis ab igne excitatam; sic enim in eis non differret pœna sensus à pœna damni. Sed verè patiuntur per qualitatem spiritualem doloriferam ab igne, ut Dei instrumentor. iis impressam, quæ uruntur, non quidem propriè, quod Spiritui repugnat: minus tamen impropiè, quam in aliis sententiis supra expressis.

Ista *qualitas dolorifera*, est supernaturalis hoc sensu, quod superet omnem naturæ exigentiam, non quæ sit ordinis divini. Disconvenit illa qualitas Angelis seipsò, ut fætor odoratui. Dæmones habent complacentiam de malis hominum, non tamen *gaudium formale*, cuius sunt æquè incapaces, ac Beati verè tristitia, cum gaudium illud meritò censeri possit aliquod pœnæ levamen, quod in damnatis non admittitur.

Infernus, locus est pœnalis damnatorum, horrore plenus, & à Beatorum sede remotissimus, in ipso terræ centro: Hoc indicat passim *Scriptura*. In eo semper aliqui dæmonum fuerunt post eorum peccatum: Omnes in illum derudentur post diem iudicii. Modò aliqui exiis versantur in aëre, ubi puniuntur pœnâ essentiali, licet non accidentali detentionis in carcere infernali, de quâ pœna intelligi debent Scrip. & PP. dum indicant dæmones necdum esse absolute damnatos, scil. per sententiam illos ad carcerem infernalem perpetuò alligatam, quæ proferetur in die extremi iudicii. De his fusè *Estius in 2. Dist. 6. §. 14. Cornelius à Lapide in 2. Petri 2. v. 4. alique.*

Inferni capacitas pro innumera multitudine damnatorum (sunt enim multò plures damnandi quam salvandi) est valdè angusta. Quidam dicunt continere spatium sex Leucarum horariarum cum dimidia, secundum omnem dimensionem. Iidem censent distare à superficie terræ 1237. leucis horariis. De hoc puncto latius tractat noster *Verkennis de Angelis Dist. 7. cap. 7.*

Hereses.

Contra hanc primam Theologiæ Partem recensentur hæreses singule, cum suis Auctoribus, & refutantur, in fine *Tomii primi* hujus Operis pag. 143. sub hoc Titulo, *Notitia generalis Dogmatum ab Ecclesia damnatorum*, & sequuntur ordine Alphabetico sub his Titulis in particulari, pag. 149. *Deus, Beatitudo*, pag. 147. *Sc. Creatura, Angelus, Mundus, Præscientia, Prædestinatio, Diabolus, Infernus.*

PRIMA SECUNDÆ
DE BEATITUDINE, ACTIBVS HVMANIS, LEGIBVS,
GRATIA, ET MERITO.
CAPUT PRIMUM.

De Beatitudinis essentia: De Voluntario, & Libero arbitrio.

§. I.

Beatitudo.

Beatitudo *Supernaturalis & formalis* non consistit in aliqua *Unione Physica* substantiæ divinæ cum sub-

stantia animæ, ut docuit Henricus à Gandavo, *Quodlibeto 6. quest. 6. & quodlib. 13. quest. 12.* Non etiam in vera & reali *Transformatione* animæ in Deum ut suum principium, ut docuerunt aliqui Contemplativi, quos redarguit Lessius, *de summo Bono* Cap. 2.

C

Dum

inde
kin

Theo-
logia

DIY